

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GERARD WILLIAM HOGAN
esitatud 27. juunil 2019¹

Kohtuasi C-445/18

**Vaselife International BV,
Chrysal International BV**
versus

College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden

(Eelotsusetaotlus, mille on esitanud College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsiooniasutuse halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad))

Eelotsusetaotlus – Taimekaitsevahendite turule laskmine – Paralleelne kaubandus – Paralleelse loa kehtivusaja muutmine – Taimekaitsevahendi ja võrdlustoote identsus – Tingimused

I. Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta² artiklit 52.

2. Eelotsusetaotlus on esitatud kohtuasjas, mille pooled on Vaselife International BV (edaspidi „Vaselife“), Chrysal International BV (edaspidi „Chrysal“) ja taimekaitsevahendite ja biotsiidide loakomisjon (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden; edaspidi „loakomisjon“) ning mis sisuliselt käsitleb loakomisjoni keeldumist pikendada varem Vaselife'ile antud paralleelse kaubanduse luba olukorras, kus ta oli vahetult enne seda Chrysal'i võrdlustoote ümber registreerinud.

II. Õiguslik raamistik

3. Määruse nr 1107/2009 põhjendustes 8, 9, 24, 29 ja 33 on märgitud:

„(8) Käesoleva määruse eesmärk on tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase ning samal ajal tagada ühenduse põllumajanduse konkurentsivõime. Erilist tähelepanu tuleks pöörata haavatavatele elanikkonnarühmadele, kuhu kuuluvad rasedad, imikud ja lapsed. Tuleks kohaldada ettevaatuspõhimõtet ning käesoleva määrusega tuleks tagada, et tootjad tõestaks, et toodetavad või turule lastavad ained või tooted ei avalda kahjulikku mõju inimeste ja loomade tervisele ega lubamatut mõju keskkonnale.“

¹ Algkeel: inglise.

² ELT 2009, L 309, lk 1.

(9) Selleks et kõrvaldada võimalikult palju taimekaitsevahenditega kauplemisel esinevaid takistusi, mis tulenevad liikmesriikide erinevast kaitsetasemest, tuleks käesoleva määrusega kehtestada ka ühtlustatud eeskirjad toimeainete heakskiitmiseks ja taimekaitsevahendite turulelaskmiseks, sealhulgas lubade vastastikuse tunnustamise ja paralleelse kaubanduse eeskirjad. Käesoleva määruse eesmärk on seega suurendada nende toodete vaba liikumist ja kättesaadavust liikmesriikides.

[...]

(24) Lubade andmist reguleerivad sätted peavad tagama range kaitsestandardi. Eriti tuleks taimekaitsevahendite lubade andmisel arvestada, et inimeste ja loomade tervise ja keskkonna kaitsmise eesmärk on alati tähtsam kui eesmärk parandada taimekasvatust. [...]

[...]

(29) Vastastikuse tunnustamise põhimõte on üks vahenditest, millega tagatakse kaupade vaba liikumine ühenduse piires. Et vältida tehtud töö kordamist, vähendada tööstuse ja liikmesriikide halduskoormust ning näha ette taimekaitsevahendite ühtlasem kättesaadavus, peaksid ühe liikmesriigi antud lubasid tunnustama ka teised liikmesriigid, kus põllumajandus-, taimetervise- ja keskkonnatingimused, sealhulgas kliimatingimused, on võrreldavad. Seetõttu tuleks ühendus jagada selliste võrreldavate tingimustega tsoonideks, et soodustada sellist vastastikust tunnustamist. Ühe või mitme liikmesriigi territooriumile iseloomulikud keskkonna- või põllumajandustingimused võivad siiski tingida, et liikmesriigid tunnustavad taotluse korral teise liikmesriigi väljastatud luba, muudavad seda või keelduvad taimekaitsevahendile loa andmisest oma territooriumil, kui see on põhjendatud spetsiifiliste keskkonna- või põllumajandustingimuste tõttu või kui ei ole võimalik saavutada käesoleva määrusega nõutud inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrget taset. [...]

[...]

(33) Seemneid käsitlevate ühenduse õigusaktidega sätestatakse seemnete vaba liikumine ühenduse piires, aga need õigusaktid ei sisalda taimekaitsevahenditega töödeldud seemneid käsitlevaid erisätteid. Kõnealused sätted tuleks seepärast lisada käesolevasse määrusesse. Kui töödeldud seemned ohustavad tõsiselt inimeste või loomade tervist või keskkonda, peaks liikmesriikidel olema võimalus võtta kaitsemeetmeid.“

4. Määruse nr 1107/2009 artiklis 1 on määratletud selle sisu ja eesmärk. Artikli 1 lõikes 3 on sätestatud:

„Käesoleva määruse eesmärk on tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kõrgetasemeline kaitse ja parandada siseturu toimimist taimekaitsevahendite turulelaskmist käsitlevate eeskirjade ühtlustamise kaudu, parandades samal ajal põllumajanduslikku tootmist.“

5. Määruse nr 1107/2009 artikkel 28 kannab pealkirja „Loa andmine turulelaskmiseks ja kasutamiseks“. Selles on sätestatud:

„1. Taimekaitsevahendit ei lasta turule ega kasutada, kui asjaomane liikmesriik ei ole selleks kooskõlas käesoleva määrusega luba andnud.

2. Erandina lõikest 1 ei ole luba nõutav järgmistel juhtudel:

[...]

e) sellise taimekaitsevahendi turulelaskmine ja kasutamine, millele on välja antud paralleelse kaubanduse luba vastavalt artiklile 52.“

6. Määruse nr 1107/2009 artiklis 43 pealkirjaga „Loa pikendamine“ on sätestatud:

„1. Luba pikendatakse loa valdaja taotluse alusel, kui artiklis 29 osutatud nõuded on jätkuvalt täidetud.

[...]

5. Liikmesriigid võtavad otsuse taimekaitsevahendi loa pikendamise kohta vastu hiljemalt 12 kuu jooksul pärast selles sisalduva toimeaine, taimekaitseaine või sünergisti heakskiidu pikendamist.

6. Kui loa pikendamise otsust ei võeta enne loa kehtivusaja lõppu vastu loa valdajast mittesõltuvaltel põhjustel, pikendab kõnealune liikmesriik loa kehtivust läbivaatamise lõpuleviimiseks ja pikendamisotsuse vastuvõtmiseks vajaliku ajavahemiku võrra.“

7. Määruse nr 1107/2009 artiklis 44 pealkirjaga „Loa tagasivõtmine või muutmine“ on sätestatud:

„1. Liikmesriikidel on õigus luba igal ajal läbi vaadata, kui on tõendeid, et mõni artiklis 29 osutatud nõue ei ole enam täidetud.

[...]

2. Kui liikmesriik kavatses loa tagasi võtta või seda muuta, teatab ta sellest loa valdajale ning annab talle võimaluse märkuste või täiendava teabe esitamiseks.

3. Liikmesriik võtab vajaduse korral loa tagasi või muudab seda, kui:

a) artiklis 29 osutatud nõuded ei ole või enam ei ole täidetud;

[...]“.

8. Määruse nr 1107/2009 artikli 45 lõikes 1 on sätestatud, et „luba võidakse tagasi võtta või seda võib muuta, kui seda taotleb loa valdaja, kes märgib oma taotluse põhjused.“

9. Määruse nr 1107/2009 artiklis 52 pealkirjaga „Paralleelne kaubandus“ on sätestatud:

„1. Tingimusel et saadakse paralleelse kaubanduse luba, võib ühes liikmesriigis (päritoluliikmesriik) lubatud taimekaitsevahendit kasutusele võtta, turule lasta ja kasutada teises liikmesriigis (sihtliikmesriik), kui see liikmesriik määrab kindlaks, et kõnealune taimekaitsevahend on oma koostiselt identne tema territooriumil juba lubatud taimekaitsevahendiga (võrdlustoode). Taotlus esitatakse sihtliikmesriigi pädevale asutusele.

2. Paralleelse kaubanduse luba antakse lihtsustatud korras 45 päeva jooksul pärast täieliku taotluse saamist, kui kasutuselevõetav taimekaitsevahend on lõike 3 kohaselt identne. Liikmesriigid annavad üksteisele taotluse korral kümne päeva jooksul pärast taotluse saamist vajalikku teavet hindamiseks, kas tooted on identsed. Paralleelse kaubanduse loa andmise menetlus peatatakse alates päevast, mil päritoluliikmesriigi pädevale asutusele saadetakse taotlus teabe saamiseks, kuni ajani, mil sihtliikmesriigi pädevale asutusele esitatakse kogu nõuetekohane teave.

3. Taimekaitsevahendeid peetakse võrdlustootega identseks, kui:

a) need on toodetud sama ettevõtte või seotud ettevõtte poolt või samale tootmisprotsessile vastava litsentsi alusel;

- b) nad on toimeainete, taimekaitseainete ja sünergistide spetsifikatsioonilt ja sisalduselt ning formulatsioonilt tüübilt identsed; ning
- c) nad on identsed või samaväärsed muude koostisainete, pakendi suuruse, materjali või vormi poolest, mis on seotud võimaliku ebasoodsa mõjuga vahendi ohutusele inimeste või loomade tervisele või keskkonnale.

[...]

6. Paralleelse kaubanduse luba kehtib sama kaua kui võrdlustoote luba. Kui võrdlustoote loa valdaja taotleb vastavalt artikli 45 lõikele 1 loa tagasivõtmist ning artiklis 29 esitatud nõuded on endiselt täidetud, lõpeb paralleelse kaubanduse loa kehtivus kuupäeval, mil võrdlustoote loa kehtivusaeg oleks tavaliselt lõppenud.

7. Ilma et see piiraks käesoleva artikli konkreetsete sätete kohaldamist, kohaldatakse vastavalt artikleid 44, 45, 46 ja 55 ja artikli 56 lõiget 4 ning VI–X peatükki taimekaitsevahendite suhtes paralleelkaubanduses.

8. Ilma et see piiraks artikli 44 kohaldamist, võib paralleelse kaubanduse loa tagasi võtta, kui kasutuselevõetud taimekaitsevahendi luba on ohutuse või tõhususega seotud põhjustel päritoluliikmesriigi tagasi võetud.

9. Kui vahend ei ole lõike 3 kohaselt identne võrdlustootega, võib sihtliikmesriik anda nõutava loa üksnes turulelaskmiseks ja kasutamiseks vastavalt artiklile 29.

[...]“.

III. Põhikohtuasja faktilised asjaolud

10. Vaselife'il on paralleelse kaubanduse luba taimekaitsevahendi Vaselife Universal Bulb PHT (edaspidi „Vaselife UB“) jaoks. Seda toodet imporditakse Itaaliast, kus see on registreeritud ja millele on antud müügiluba Promalini nime all. See toode on identne tootega VBC-476, millele on luba antud Madalmaades ja mida valmistab Sumitomo kontserni osa Valent Biosciences. Kõnealuste toodete näol on tegemist kasvuregulaatoritega. Esimest kasutatakse õunade ja pirnide jaoks, teist lõikelilledel jaoks. Loakomisjon andis kõnealuse loa tähtajaga kuni 31. detsembrini 2016.

11. Loakomisjon andis Sumitomo esitatud taimekaitsevahendi VBC-476 ümberregistreerimise taotluse alusel oma 23. detsembri 2015. aasta otsusega sellele tootele loa. Selles otsuses märgiti toote loa valdajaks Valent Biosciences'i asemel Sumitomo ja määrati tähtajaks 1. detsember 2025.

12. Oma 19. veebruari 2016. aasta otsusega otsustas loakomisjon Sumitomo taotlusel muuta lubatud taimekaitsevahendi VBC-476 koostist. See loeti väikeseks muudatuseks. Kehtima jäeti sama loa number ja aegumistähtjaks jäi endiselt 1. detsember 2025. Samal päeval tehtud veel ühe loakomisjoni otsusega anti ka Chrysalile toote VBC-476 luba. See toode nimetati hiljem ümber Chrysal BVBks, milleks loakomisjon andis loa oma 3. juuni 2016. aasta otsusega.

13. 1. märtsi 2016. aasta otsusega otsustas loakomisjon pikendada 12. juunil 2015 väljastatud taimekaitsevahendile Vaselife UB antud paralleelse kaubanduse luba kuni 1. detsembrini 2025. Seda tehes tugines loakomisjon määruse nr 1107/2009 artiklile 52, arvestades, et toodet Vaselife UB tootis Valent Biosciences ja see pärines samast äriühingust kui võrdlustoode.

14. Chrysal esitas selle 1. märtsi 2016. aasta otsuse peale vaide. Loakomisjon tunnistas oma 26. aprilli 2017. aasta otsusega vaide vastuvõetavaks ja osaliselt põhjendatuks. Ta tühistas oma 1. märtsi 2016. aasta otsuse ja jättis rahuldamata Vaselife'i taotluse pikendada 12. juuni 2015. aasta otsust, põhjendades seda sellega, et Chrysal ei ole Valent Biosciencesega seotud ettevõtja ega tegutse Valent Biosciencese litsentsi alusel ning samuti kuna toote tootmise koht oli muutunud. Sellest tulenevalt otsustas loakomisjon, et Vaselife ei vastanud enam määruse nr 1107/2009 artiklis 52 sätestatud tingimustele. Samas andis loakomisjon Vaselife'ile otsuse täitmiseks ajapikendust.

15. Vaselife esitas loakomisjoni 26. aprilli 2017. aasta otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtusse. Ka Chrysal esitas kaebuse loakomisjoni 20. juuli 2017. aasta otsuse peale, millega oli pikendatud Vaselife'ile 26. aprilli 2017. aasta otsusega antud ajapikendust. Mõlemad ettevõtjad on seega selles liidetud kohtuasjas kaebajad ja ühtlasi kolmandad isikud teise poolt eelotsusetaotluse esitanud kohtusse esitatud vastava kaebuse osas.

16. Sellest tulenevalt on põhikohtuasjas kerkinud küsimus selle kohta, milline on taimekaitsevahendile antud paralleelse kaubanduse loa tähtaeg olukorras, kus sihtriigis on võrdlustoode, millel see paralleelse kaubanduse luba põhines, „ümberregistreeritud“, ja sellega seotud menetluse kohta. Samuti on põhikohtuasjas tekkinud küsimusi, mis puudutavad määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 sätestatud asjaomase toote ja võrdlustoote identsuse nõuete hindamist ning lisaks ka tõendamiskoormist olukorras, kus vaieldakse toote ja võrdlustoote identsuse üle.

IV. Eelotsusetaotlus ja menetlus Euroopa Kohtus

17. Neil asjaoludel otsustas College van Beroep voor het bedrijfsleven (apellatsioonistme halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad) oma 3. juuli 2018. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. juulil 2018, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas pädevaks asutuseks oleval [loakomisjonil] on õigus pärast seda, kui ta on otsustanud võrdlustoote ümber registreerida, muuta – vajaduse korral omal algatusel – määruse nr 1107/2009 artiklis 52 reguleeritud paralleelse kaubanduse loa, mis anti välja enne võrdlustoote ümberregistreerimise otsuse tegemist, kehtivusaega vastavalt võrdlustoote ümberregistreerimise otsuses määratud kehtivusaja lõppemise hilisemale kuupäevale?
2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt: kas paralleelse kaubanduse loa kehtivusaja muutmine on võrdlustoote ümberregistreerimise automaatne tagajärg, mis tuleneb määrusest nr 1107/2009 endast? Kas paralleelse kaubanduse loa kehtivusaja uue kuupäeva sissekandmine pädeva asutuse andmebaasi on pelgalt haldustoiming või tuleb selle kohta teha omal algatusel või taotluse alusel otsus?
3. Kui teisele küsimusele tuleb vastata nii, et vajalik on otsus, siis kas selle suhtes on kohaldatav määruse nr 1107/2009 artikkel 52, eelkõige selle artikli lõige 3?
4. Kui kolmandale küsimusele tuleb vastata eitavalt: millised õigusnormid on sellisel juhul kohaldatavad?
5. Kas järelduse, et taimekaitsevahend ei ole määruse nr 1107/2009 artikli 52 tähenduses identne, saab teha juba siis, kui võrdlustoode ei pärine (enam) samalt ettevõtjalt? Euroopa Kohtul palutakse sellele küsimusele vastamisel käsitleda ühtlasi ka küsimust, kas seotud ettevõtja või litsentsi alusel tegutseva ettevõtja all võib mõista ka ettevõtjat, kes toodab toodet õiguse omaja loal sama retsepti alusel. Kas sellega seoses on oluline küsimus, kas võrdlustoote ja paralleelselt imporditava toote tootmisprotsess toimub toimeainete osas samas ettevõtjas?

6. Kas vastamisel küsimusele, kas toode on identne, on oluline see, kui muudetakse pelgalt võrdlustoote tootmise paika?
 7. Kui viiendale ja/või kuuendale küsimusele tuleb vastata jaatavalt: kas selle põhjal tehtavat järeldust („ei ole identne“) võib mingil moel muuta tõsiasi, et pädev asutus on juba tuvastanud, et toote koostis ei ole muutunud või on muudatus olnud vaid väheoluline?
 8. Kes ja millises ulatuses peab tõendama, et määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 tingimused on täidetud, kui paralleelselt imporditava toote loa valdaja ja võrdlustoote loa valdaja on selles küsimuses erineval seisukohal?“
18. Kirjalikud seisukohad on esitanud Vaselife, Chrysal, Madalmaade valitsus ja Euroopa Komisjon. Lisaks esitasid Vaselife, Madalmaade valitsus ja Euroopa Komisjon suulised seisukohad kohtuistungil 13. mail 2019.

V. Analüüs

A. Esimesed neli küsimust

19. Esimesed neli küsimust puudutavad tagajärgi paralleelse kaubanduse loa kehtivusele, mis tulenevad pädeva asutuse otsusest võrdlustoote ümber registreerida.

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib nende küsimustega:

- kas pädev asutus võib omal algatusel või taotluse alusel muuta paralleelse kaubanduse loa kehtivusaega hilisemaks vastavalt ümberregistreeritud võrdlustoote kehtivusajale (esimene küsimus);
- kui see on nii, siis kas selline muudatus tuleneb automaatselt otsusest pikendada võrdlustoote luba või tuleb teha eraldiseisev otsus (teine küsimus);
- kui on nõutav selline eraldiseisev otsus, siis kas pädev asutus peab kontrollima määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 sätestatud tingimuste täidetust (kolmas küsimus) või muude sätete järgimist (neljas küsimus).

21. Kuna kõik need küsimused käsitlevad sama teemat, teen ettepaneku käsitleda neid koos.

1. Sissejuhatavad märkused vajaduse kohta anda vastus määrusest nr 1107/2009 lähtudes

22. Taimekaitsevahendi loa pikendamist reguleerib määruse nr 1107/2009 artikkel 43. Esiteks on määruse nr 1107/2009 artikli 43 lõikes 1 sätestatud, et „[taimekaitsevahendi] luba pikendatakse loa valdaja taotluse alusel, kui artiklis 29 osutatud nõuded on jätkuvalt täidetud“. Artikli 43 lõige 5 täpsustab, et „liikmesriigid võtavad otsuse taimekaitsevahendi loa pikendamise kohta vastu hiljemalt 12 kuu jooksul pärast selles sisalduva toimeaine, taimekaitseaine või sünergisti heakskiidu pikendamist“. Ning lõpuks lisab artikli 43 lõige 6, et „kui loa pikendamise otsust ei võeta enne loa kehtivusaja lõppu vastu loa valdajast mittesõltuvatel põhjustel, pikendab kõnealune liikmesriik loa kehtivust läbivaatamise lõpuleviimiseks ja pikendamisotsuse vastuvõtmiseks vajaliku ajavahemiku võrra“.

23. Seega on neist sätetest selge, et liikmesriigi pädev asutus peab tegema otsuse pikendada taimekaitsevahendi luba ning et taimekaitsevahend peab vastama määruse nr 1107/2009 artiklis 29 sätestatud tingimustele.

24. Samas ei sisalda see regulatsioon ühtegi sätet paralleelse kaubanduse loa pikendamise küsimuses. Määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 6 on pelgalt sätestatud, et „paralleelse kaubanduse luba kehtib sama kaua kui võrdlustoote luba. Kui võrdlustoote loa valdaja taotleb vastavalt artikli 45 lõikele 1 loa tagasivõtmist ning artiklis 29 esitatud nõuded on endiselt täidetud, lõpeb paralleelse kaubanduse loa kehtivus kuupäeval, mil võrdlustoote loa kehtivusaeg oleks tavaliselt lõppenud.“

25. Euroopa Kohus on aga märkinud seoses taimekaitsevahendite turulelaskmist käsitletud eelmise õigusaktiga³ – milles ei olnud tollal sätestatud loa andmise tingimusi taimekaitsevahendi jaoks, millele on selle akti sätete kohaselt turulelaskmise luba antud ja mida imporditakse paralleelselt taimekaitsevahendiga, millele on juba antud turulelaskmise luba importivas liikmesriigis –, et selline olukord mõjutab tõenäoliselt asjaomaste kaupade vaba liikumist.⁴

26. Neil asjaoludel näib mulle, et küsimus võrdlustoote loa pikendamise mõju kohta paralleelse kaubanduse loale tuleb Euroopa Liidus lahendada ühtsel viisil vastavalt määrusele nr 1107/2009, võttes arvesse mitte ainult selle määruse sõnastust, vaid ka selle konteksti ja eesmärke.⁵

2. Vajadus teha uus otsus ja kontrollida määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 tingimuste täidetust

27. Määruse nr 1107/2009 artiklis 52 on sätestatud lihtsustatud kord selliste taimekaitsevahendite jaoks, millele on juba antud luba teises liikmesriigis.

28. Euroopa Kohus ongi juba märkinud seoses direktiiviga 91/414 – milles, nagu juba märkisin, ei olnud sellist korda ette nähtud –, et kui paralleelse impordi raames tehakse tehinguid „taimekaitsevahendiga, millele on eksportivas liikmesriigis ja importivas liikmesriigis direktiivi 91/414 kohaselt luba juba antud, ei saa importivas liikmesriigis pidada seda toodet esimest korda turulelastavaks. Inimeste ja loomade tervise või keskkonnakaitse tagamiseks ei ole paralleelsete importijate suhtes seega vaja kohaldada direktiivis sätestatud turulelaskmise loa menetlust, kuna importiva liikmesriigi pädevatel ametiasutustel on juba kõik asjaomase kontrolli läbiviimiseks vajalikud andmed olemas. Turulelaskmise loa menetluse kehtestamine imporditava toote suhtes läheb kaugemale sellest, mis on vajalik mainitud direktiivi eesmärkide saavutamiseks rahvatervise ja loomade tervise ning keskkonna kaitsel, ja võib põhjendamatult kahjustada ELTL artiklis 34 sätestatud kaupade vaba liikumise põhimõtet“.⁶ Samas täpsustas Euroopa Kohus, et „paralleelimpordi korras liikmesriigi territooriumile toodud taimekaitsevahendi suhtes ei saa siiski automaatselt ega absoluutselt ja tingimusteta kehtida turulelaskmise luba, mis on antud selle riigi turul juba olevale taimekaitsevahendile. [...] liikmesriigid peavad allutama taimekaitsevahendite oma territooriumile importimise kontrollimenetlusele, kusjuures see võib [...] toimuda nn lihtsustatud menetlusena.“⁷

29. Sellest kohtupraktikast tuleneb, et taimekaitsevahendite turulelaskmise õiguse tõlgendamisel tuleb selgelt eelkõige aluseks võtta tasakaal, mis on vaja saavutada kahe potentsiaalselt omavahel vastuolus oleva eesmärgi, nimelt ühelt poolt kaupade vaba liikumise ja teiselt poolt inimeste ja loomade tervise kaitse vahel.

3 Nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiiv 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta (EÜT 1991, L 230, lk 1; ELT eriväljaanne 03/11, lk 332).

4 Vt selle kohta 6. novembri 2014. aasta kohtuotsus Mac (C-108/13, EU:C:2014:2346, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

5 Vt hiljutise kohaldamise kohta 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, punkt 44) ja 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimševičs ja EKP vs. Läti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 45).

6 6. novembri 2014. aasta kohtuotsus Mac (C-108/13, EU:C:2014:2346, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

7 6. novembri 2014. aasta kohtuotsus Mac (C-108/13, EU:C:2014:2346, punktid 29 ja 30). Vt ka 8. novembri 2007. aasta kohtuotsus Escalier ja Bonnarel (C-260/06 ja C-261/06, EU:C:2007:659, punktid 30 ja 32).

30. Sellega seoses tuleb siiski märkida, et liidu seadusandja on täiesti arusaadaval põhjusel pidanud kõige olulisemaks teist eesmärki. See tuleneb nii kohtupraktikast – kuivõrd Euroopa Kohus on kinnitanud, et inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse on „liidu õigusnormide põhieesmärk“⁸ – aga ka määruse nr 1107/2009 sõnastusest. Nii on määruse nr 1107/2009 põhjenduses 24 märgitud, et „lubade andmist reguleerivad sätted peavad tagama range kaitsestandardi. Eriti tuleks taimekaitsevahendite lubade andmisel arvestada, et *inimeste ja loomade tervise ja keskkonna kaitsmise eesmärk on alati tähtsam kui eesmärk parandada taimekasvatust*“.⁹

31. Kuivõrd võrdlustootele endale on antud uus luba pärast määruse nr 1107/2009 artiklis 29 sätestatud tingimuste täielikku läbivaatamist, siis on eeltoodud asjaoludel selge, et paralleelse kaubanduse loa kehtivusaja automaatne muutmine lihtsustaks asjaomaste kaupade vaba liikumist. Kuna aga määrus nr 1107/2009 ei näe selgesõnaliselt ette uue loa saanud võrdlustootele „seotud“ paralleelse kaubanduse loa automaatset pikendamist, siis ei võimalda peamine eesmärk, milleks on inimeste ja loomade tervise ja keskkonna kaitse, sellist paralleelse kaubanduse loa pikendamist automaatselt eeldada.¹⁰

32. Vastupidi, kuna võrdlustoote luba on uuesti läbi vaadatud, siis tuleb esimeses järjekorras lähtuda inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitsmise eesmärgist. Sellises olukorras näeb liidu õigus ette, et uus otsus tehakse lihtsustatud korras, et kontrollida, kas uue loa saanud varasem võrdlustoode ja paralleelse kaubanduse loaga hõlmatud taimekaitsevahend on endiselt identsed. Sellega seoses on määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 sätestatud tingimused piisavad ja vastavad keskkonnakaitse ning inimeste ja loomade tervise kaitse õiguspärase eesmärgi saavutamiseks vajalikele piirangutele.

33. Selline määruse nr 1107/2009 tõlgendus on samuti kooskõlas vajadusega tagada selle kontrollimehhanismi tõhusus, mida liikmesriigid peavad rakendama ning millele taimekaitsevahendite turulelaskmise regulatsioon on rajatud.¹¹

34. Seda tõlgendust toetab ka määruse nr 1107/2009 kontekst. Nii on määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 7 sätestatud, et selle määruse artikleid 44 ja 45 kohaldatakse *mutatis mutandis* taimekaitsevahendite suhtes paralleelkaubanduses. Kuivõrd määruse nr 1107/2009 artikli 44 lõige 1 ja artikli 45 lõige 2 viitavad sama määruse artiklis 29 sätestatud nõuetele – mis käsitlevad konkreetset võrdlustoote turule lubamise nõudeid –, tuleb arvesse võtta vastavaid paralleelse kaubanduse loa andmise tingimusi, nimelt määruse nr 1107/2009 artiklis 52 sätestatud tingimusi.

35. Sellega seoses lubab artikkel 44 ühelt poolt liikmesriikidel loa igal ajal läbi vaadata, kui on tõendeid, et mõni määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 osundatud nõue ei ole enam täidetud. Teiselt poolt on artiklis 45 sätestatud, et luba võib loa valdaja taotlusel pikendada, kui tehakse kindlaks, et määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 osundatud nõuded on jätkuvalt täidetud.

36. Lisaks tuleneb neist sätetest, et ehkki paralleelse kaubanduse loa valdaja võib loomulikult ise taotleda oma loa pikendamist, võib liikmesriigi pädev asutus selle menetluse ka ise algatada. Sellisel juhul peab ta vastavalt määruse nr 1107/2009 artikli 44 lõikele 2 teatama sellest paralleelse kaubanduse loa valdajale ning andma talle võimaluse märkuste või täiendava teabe esitamiseks.

8 „Liikmesriigi ametivõimude ülesanne on tagada, et rangelt järgitaks liidu õigusnormide *põhieesmärki, st inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitset*; proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt on kaupade vaba liikumise kaitsmiseks nõutav, et kõnealuste õigusnormide kohaldamine piirduks vaid sellega, mis on vajalik keskkonna ning inimeste ja loomade tervise kaitse õiguspäraselt taotletavate eesmärkide saavutamiseks“ (6. novembri 2014. aasta kohtuotsus Mac, C-108/13, EU:C:2014:2346, punkt 39, kohtujuristi kursiiv).

9 Kohtujuristi kursiiv. Vt ka põhjendused 8, 25, 29 või 33.

10 Vastupidi, määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 6 on sätestatud, et „[k]ui võrdlustoote loa valdaja taotleb vastavalt artikli 45 lõikele 1 loa tagasisõtmist *ning artiklis 29 esitatud nõuded on endiselt täidetud*, lõpeb paralleelse kaubanduse loa kehtivus kuupäeval, mil võrdlustoote loa kehtivusaeg oleks tavaliselt lõppenud“. (kohtujuristi kursiiv).

11 Vt selle kohta 8. novembri 2007. aasta kohtuotsus Escalier ja Bonnarel (C-260/06 ja C-261/06, EU:C:2007:659, punkt 35).

3. Esimese nelja küsimuse kokkuvõte

37. Eeltoodust tulenevalt leian, et määruse nr 1107/2009 artikli 52 alusel antud paralleelse kaubanduse loa kehtivusaeg ei kuulu võrdlustoote ümberregistreerimise otsuse tegemisel *automaatselt* muutmisele. Vastupidi, sellise pikendamise otsustamiseks peab pädev asutus läbi viima menetluse, milles ta kontrollib, et toode, millele on antud paralleelse kaubanduse luba, on endiselt võrdlustootega identne toode vastavalt määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 kehtestatud tingimustele. Pädev asutus võib selle otsuse teha omal algatusel või paralleelse kaubanduse loa valdaja taotlusel.

B. Viies, kuues ja seitsmes küsimus

38. Viies, kuues ja seitsmes küsimus käsitlevad kõik määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 sätestatud tingimusi, mille alusel hinnatakse, kas taimekaitsevahend on identne võrdlustootega, ning konkreetselt kohustust, mille kohaselt peavad taimekaitsevahendid olema „toodetud sama ettevõtte või seotud ettevõtte poolt või samale tootmisprotsessile vastava litsentsi alusel“. Seetõttu analüüsin neid küsimusi koos.

1. Määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punkti a kujunemine

39. Nagu olen käesolevas ettepanekus juba maininud, tuleb liidu õigusnormi tõlgendamisel arvesse võtta mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osa see norm on, sealhulgas õigusakti arengut.¹²

40. Selles kontekstis on määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 sõnastusest selge, et nimetatud sättega kehtestatud tingimused on oma olemuselt kumulatiivsed. Seda tõendab sidesõna „ning“ kasutamine määruse artikli 52 lõike 3 punktides b ja c sätestatud tingimuste vahel. Samuti on selge, et silmas on peetud taimekaitsevahendit ennast või toodet *tervikuna*, mis „on toodetud sama ettevõtte või seotud ettevõtte poolt või samale tootmisprotsessile vastava litsentsi alusel“.

41. Teiseks, nagu olen juba selgitanud seoses esimese nelja küsimusega, on määrusel nr 1107/2009 kaks eesmärki: tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase ja parandada siseturu toimimist.¹³ Samas on artikli 52 lõike 3 punktis a sätestatud esimesel tingimusel konkreetne eesmärk, mis pärineb Euroopa Kohtu praktikast ajast, mil kohaldatavates õigusaktides ei sisaldunud ühtegi sätet turulelaskmise loa andmise tingimuste kohta paralleelse impordi tingimustes.¹⁴

42. Juba enne määruse nr 1107/2009 vastuvõtmist oli Euroopa Kohus otsustanud, et importivas liikmesriigis varem antud müügiiloast kasusaamiseks peab imporditav taimekaitsevahend jagama vähemalt importivas liikmesriigis juba lubatud tootega ühist päritolu selles mõttes, et imporditava taimekaitsevahendi „tootis sama äriühing või seotud ettevõtja või see toodeti litsentsi alusel sama retsepti järgi“.¹⁵ Samast väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb ka see, et need tooted ei pea olema kõigis aspektides identsed.¹⁶ Sellises olukorras otsustas Euroopa Kohus, et sarnane tingimus, mis oli sätestatud liikmesriigi õigusaktides, ei kujutanud endast tingimata ELTL artiklis 34 keelatud takistust kaubandusele.¹⁷

¹² Vt hiljutise kohaldamise kohta 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, punkt 44), ja 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimševičs ja EKP vs. Lāti (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 45).

¹³ Vt määruse nr 1107/2009 artikli 1 lõige 3.

¹⁴ Vt selle kohta 11. märtsi 1999. aasta kohtuotsus British Agrochemicals Association (C-100/96, EU:C:1999:129, punktid 33 ja 40); 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (C-201/06, EU:C:2008:104, punktid 39 ja 43), ja 6. novembri 2014. aasta kohtuotsus Mac (C-108/13, EU:C:2014:2346, punkt 24).

¹⁵ Vt selle kohta eelmises joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused.

¹⁶ Vt selle kohta 11. märtsi 1999. aasta kohtuotsus British Agrochemicals Association (C-100/96, EU:C:1999:129, punktid 33 ja 40) ja 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (C-201/06, EU:C:2008:104, punkt 39).

¹⁷ Vt selle kohta 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (C-201/06, EU:C:2008:104, punkt 42).

43. Euroopa Kohtu sõnul „võimaldab asjaomaste toodete ühise päritolu tingimus esiteks määratleda paralleelse impordi juhtumid ja eristada neid muudest sarnastest olukordadest, kus toote impordiks on vaja turuleviimise luba, ning teiseks on see oluline tegur, mis viitab imporditava toote ja võrdlustoote samasusele“.¹⁸

44. Mulle tundub seetõttu, et selle tingimuse kujunemine, mis on nüüd ametlikult sätestatud määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punktis a, ei saa tuua kaasa tõlgendust, mis läheb kaugemale sellest, mis on vajalik, et tõendada võrdlustoote ja taimekaitsevahendi ühist päritolu, kui see takistaks vastuolus määruse üldiste eesmärkidega asjaomaste toodete vaba liikumist.

2. Artikli 52 lõike 3 punkti a tõlgendamine käesolevas asjas

45. Oma viiendas küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas taimekaitsevahendit ei saa pidada identseks määruse nr 1107/2009 artikli 52 tähenduses, kui võrdlustoode ei pärine (enam) samalt ettevõtjalt, ning kas seotud ettevõtja või litsentsi alusel tegutseva ettevõtja all võib mõista ka ettevõtjat, kes toodab toodet õiguse omaja loal sama retsepti alusel.

46. Määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punkti a sõnastusest tuleneb, et kaks toodet võivad olla identsed isegi siis, kui nad ei ole pärit samalt ettevõtjalt, kuna selles sättes on sõnaselgelt silmas peetud veel kahte muud võimalust, kusjuures seda tuleb mõista nii, et esmapilgul ainult siis, kui need tooted „on toodetud paralleelselt kahes konkureerivas ettevõtjas, tuleb eeldada, et imporditav toode erineb võrdlustootest“.¹⁹

47. Minu arvates võib määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punktis a kasutatud väljendit „samale tootmisprotsessile vastava litsentsi alusel“ tõlgendada ilma liiga kaugele minemata ka nii, et see hõlmab olukorda, kus asjaomased taimekaitsevahendid on õiguste omaja *nõusolekul* tootnud teine üksus sama tootmisprotsessi abil, isegi kui seejuures ei ole formaalselt aluseks poolte vahel läbi räägitud litsents. Samas on tõsi, et nagu komisjon 13. mai 2019. aasta kohtuistungil täheldas, peab pooltevahelistes suhetes valitsema teatav püsivus. Üksik või lühiajaline tehing ei oleks selleks tõenäoliselt piisav.

48. Neil asjaoludel ja eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes leian, et kui ettevõtja on valmistanud võrdlustoote – nimelt toote *tervikuna* – sama tootmisprotsessi abil, mida kasutatakse imporditud taimekaitsevahendi puhul, ja selle toote tootja nõusoleku alusel, siis tuleb mõlemat toodet pidada sama päritolu toodeteks määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punkti a tähenduses.

49. Samuti ei ole oluline pelk võrdlustoote tootmise asukoha ega toote nimetuse muutmine ega väike muutus selle toote koostises, millel ei ole märgatavaid tagajärgi toote mõjule, kui see toode *tervikuna* on endiselt toodetud imporditud taimekaitsevahendi tootja nõusolekul.

50. Määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punkti a mis tahes muu tõlgendus läheks minu arvates kaugemale sellest, mis on vajalik kahe toote ühise päritolu tagamiseks – mis on selle sätte konkreetne eesmärk –, ning see oleks sellisena vastuolus määruse nr 1107/2009 üldiste eesmärkidega, milleks on tervise- ja keskkonnakaitse, aga ka toodete vaba liikumine.

51. Kui aga tootmisprotsessi on oluliselt muudetud või isegi veidi muudetud, kuid sellel muudatusel on siiski märgatavad tagajärjed toote mõjule – või seda ei kasutata enam imporditud taimekaitsevahendi tootja nõusolekul, tuleb need tooted lugeda eraldi toodeteks. Sellisel juhul ei ole tegemist enam toodetega, millel on ühine päritolu, vaid need on tooted, mida toodavad paralleelselt kaks konkureerivat ettevõtjat.

18 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (C-201/06, EU:C:2008:104, punkt 43).

19 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (C-201/06, EU:C:2008:104, punkt 43).

3. Viienda, kuuenda ja seitsmenda küsimuse kokkuvõte

52. Eespool esitatud kaalutlustest lähtudes leian, et kui ettevõtja on valmistanud võrdlustoote – nimelt toote tervikuna – sama tootmisprotsessi abil, mida kasutatakse imporditud taimekaitsevahendi puhul, ja selle toote tootja poolt püsiva ärisuhte raames antud nõusoleku alusel, siis tuleb mõlemat toodet pidada sama päritolu toodeteks määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punkti a tähenduses. Selles suhtes ei ole oluline pelk võrdlustoote tootmise asukohta ega toote nimetuse muutmine ega väike muutus selle toote koostises, millel ei ole märgatavaid tagajärgi toote mõjule, kui see toode tervikuna on endiselt toodetud imporditud taimekaitsevahendi tootja nõusolekul.

C. Kaheksas küsimus

53. Kaheksandas küsimuses küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes ja millises ulatuses peab tõendama, et määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 tingimused on täidetud, kui paralleelselt imporditava toote loa valdaja ja võrdlustoote loa valdaja on selles küsimuses erineval seisukohal.

54. Kuna ma olen jõudnud järeldusele, et kui võrdlustoote tuleb uuesti registreerida, siis on nõutav uue otsuse tegemine, tuleneb kõnealuse määruse artikli 52 lõikest 2, et paralleelse toote loa valdaja peab esitama uue „täieliku taotluse“ (omal algatusel või pädeva asutuse nõudmisel),²⁰ tõendamaks, et asjaomased tooted on endiselt identsed.

55. Selles suhtes on määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 4 loetletud andmed, mida paralleelse kaubanduse loa taotlus peab sisaldama. Lisaks võib pädev asutus vastavalt määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikele 2 nõuda imporditud toote päritoluliikmesriigilt vajaliku teabe esitamist, et hinnata, kas tooted on identsed.

56. Ülejäänud osas, kui puuduvad paralleelse kaubanduse loa taotluse läbivaatamise tõendamiskoormise menetluskorda käsitlevad liidu eeskirjad, määratakse see kord väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kindlaks iga liikmesriigi sisemise õiguskorraga, lähtudes menetlusautonoomia põhimõttest, tingimusel et see kord ei oleks ebasoodsam korrast, mis reguleerib sarnaseid riigisiseseid olukordi (võrdvääruse põhimõte) ning et see ei muudaks liidu õiguskorras tulenevate õiguste teostamist praktikas võimatuks või ülemäära keeruliseks (tõhususe põhimõte).²¹

57. Kui võrdlustoote loa valdaja vaidlustab paralleelse kaubanduse loa valdaja taotluse või pädeva asutuse otsuse, siis peab ta tõhususe põhimõtte kohaselt sellekohaseid väiteid põhjendama. Vastasel juhul tähendaks see, et selline paralleelse kaubanduse loa taotleja võib olla sunnitud esitama tõendeid elementide olemasolu kohta, mida tema toode võrreldes võrdlustootega ei sisalda. Sellisel juhul muutuks liidu õigusega antud paralleelse kaubanduse loa saamise õiguse kasutamine ülemäära koormavaks ja võib-olla isegi võimatuks.

58. Sellega seoses võib meenutada, et impordiliikmesriigi pädeva asutuse käsutuses peavad olema õiguslikud ja halduslikud vahendid, mille abil on võimalik sundida tootjat, tema nõuetekohaselt määratud esindajat või turulelaskmise loa saanud taimekaitsevahendi litsentsisaajat andma nende valduses olevat teavet, mida asutus peab vajalikuks.²²

²⁰ Vt käesolevas ettepanekus esimese nelja küsimuse mõttekäik.

²¹ Vt selle kohta 22. veebruari 2018. aasta kohtuotsus INEOS Köln (C-572/16, EU:C:2018:100, punkt 42).

²² Vt selle kohta 11. märtsi 1999. aasta kohtuotsus British Agrochemicals Association (C-100/96, EU:C:1999:129, punkt 34).

59. Sellest tulenevalt on paralleelse loa taotleja kohustus esitada määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 4 osutatud teave, tõendamaks, et taimekaitsevahend vastab määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 sätestatud tingimustele. See ei piira muidugi pädeva asutuse võimalust küsida päritoluliikmesriigilt teavet, mida on vaja, et hinnata asjaomaste toodete identsust ja kontrollida, kas need tingimused on täidetud. Kui aga paralleelse kaubanduse loa andmise otsuse peale esitatakse vaie või kaebus, peab võrdlustoote loa valdaja vastavalt menetlusautonoomia põhimõttele põhjendama oma vastuväiteid.

VI. Ettepanek

60. Eeltoodust tulenevalt soovitan Euroopa Kohtul vastata College van Beroep voor het bedrijfsleveni (apellatsiooniasutuse halduskohus majandusküsimustes, Madalmaad) küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 52 alusel antud paralleelse kaubanduse loa kehtivusaeg ei kuulu võrdlustoote ümberregistreerimise otsuse tegemisel automaatselt muutmisele. Vastupidi, sellise pikendamise otsustamiseks peab pädev asutus läbi viima menetluse, milles ta kontrollib, et toode, millele on antud paralleelse kaubanduse luba, on endiselt võrdlustootega identne toode vastavalt määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 kehtestatud tingimustele. Pädev asutus võib selle otsuse teha omal algatusel või paralleelse kaubanduse loa valdaja taotlusel.
2. Kui ettevõtja on valmistanud võrdlustoote – nimelt toote tervikuna – sama tootmisprotsessi abil, mida kasutatakse imporditud taimekaitsevahendi puhul, ja selle toote tootja poolt püsiva ärisuhte raames antud nõusoleku alusel, siis tuleb mõlemat toodet pidada sama päritolu toodeteks määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõike 3 punkti a tähenduses. Selles suhtes ei ole oluline pelk võrdlustoote tootmise asukoha ega toote nimetuse muutmine ega väike muutus selle toote koostises, millel ei ole märgatavaid tagajärgi toote mõjule, kui see toode tervikuna on endiselt toodetud imporditud taimekaitsevahendi tootja nõusolekul.
3. Paralleelse loa taotleja kohustus on esitada määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 4 osutatud teave, tõendamaks, et taimekaitsevahend vastab määruse nr 1107/2009 artikli 52 lõikes 3 sätestatud tingimustele, ilma et see piiraks pädeva asutuse võimalust küsida päritoluliikmesriigilt teavet, mida on vaja, et hinnata asjaomaste toodete identsust ja kontrollida, kas need tingimused on täidetud. Kui aga paralleelse kaubanduse loa andmise otsuse peale esitatakse vaie või kaebus, siis peab võrdlustoote loa valdaja vastavalt menetlusautonoomia põhimõttele põhjendama oma vastuväiteid.